

unicef
minden gyerekért

Közösségfejlesztés, együttműködés az intézményben

Református Pedagógiai
Intézet
2024.09.25.

Miről lesz szó?

- ✓ A szocializáció elmélete
- ✓ Intézményi szocializáció
- ✓ Generációs kihívások az oktatás-nevelésben
- ✓ Emberi tőke elméletek
- ✓ Szakmai tanulóközösségek

A szocializáció elmélete

Szocializáció

Az a folyamat, amelynek eredményeként az egyén a társadalom tagjává válik.

- Semleges, értékmentes felfogás
- Értékrend-alapú felfogás (társadalmi normákhoz való alkalmazkodás)
  - Alulszocializáltság; jól szocializáltság
  - A társadalom hasznos, ideálképeknek megfelelő tagja (NORMAFÜGGŐ!)

Szocializáció: Az egyén társadalomba való beilleszkedése, a társadalmi realitás és a kultúra (értékek és normák) formális és informális keretek között történő, interakciók révén megvalósuló elsajátítása. Elkerülhetetlenül szükséges a társadalom életében való részvételhez.

Szociális tanulás: az interakciókon keresztül közvetített és az egyént orientáló normák elsajátítását egyrészt a környezettel folytatott interakció közben érzékelt szankciók (jutalmazás, büntetés) segítik, másrészt azonban az egyén a társas környezet megfigyelésével, utánnzásával és modellkövetésével eltanulja a közösség kultúráját.

(Pusztai 2020)

Mi a kiindulási pont?

EGYÉN vs. KÖZÖSSÉG (CSELEKVŐ vs. STRUKTÚRA)

- Alulról építkező szocializáció (Az individuum jelentősége)
- Felülről építkező szocializáció (Normák átadása, oktatási rendszer)
- Egyesítő elméletek (állandó kölcsönhatás)

Az alkalmazkodás/szembenállás dilemmája utólag is más szint kaphat!

Intézményi szocializáció

Iskolai szocializáció

- PEDAGÓGUSOK
  - KORTÁRSOK
  - SZERVEZETI KULTÚRA
- } HATÁSA

VALLOTT   MŰKÖDŐ

- Az iskolai szocializációs élethosszig tart → nemcsak egyetlen társadalmi alrendszernek leszünk a tagjai!
- **PERMANENS SZOCIALIZÁCIÓ:** egyes közösségektől távolodunk, másokhoz közeledünk...

Iskolai szocializáció rekonstrukciós modellje

Társadalmi elvárások követése

- Az iskolának makroszinten determinált, társadalmi integrációt szolgáló szerepe van (társadalmi normarendszer átörökítése)
- Pontos meghatározott szerepmodell, szerepelvárás
- Egydimenziós tanulókép (sorozatgyártás)
- Az iskolai szocializáció mögött a társadalmi szocializáció meghatározottságai állnak (szelekciós mechanizmusok, egyenlőtlenségek átörökítése)
- Akkulturáció (Bordieu&Passeron)
  - A munkás- vagy középosztálybeli tanuló LÁTSZÓLAG, felszínesen sajátítja el az elit normarendszerét, mert az iskolát látja az elitbe jutás csatornájának.

Iskolai szocializáció konstruktivista modellje

A felek közreműködnek az intézményi kultúra (újra)alkotásában

- A szocializáció interperszonális folyamat
- A különböző valóságkonstrukciók kölcsönösen hatnak egymásra
- A szocializációs folyamat nem lineáris, hanem cirkuláris
- NEM egységes tanulói ideáltípust feltételez
- A tanuló reflektív, önreflektív tevékenysége közben, individuális szinten formálódik a tanulói identitás
- Spontaneitás, kreativitás kiemelt szerephez jut
- A szervezeti kultúra legfeljebb koordinációs forrásként szolgál (nagyfokú autonómia)

Feladat: Ki ma a menő?

- Gyűjtsetek tulajdonságokat, amelyek a gyerek helyét növelik a kortárs csoport státushierarchiájában!
- Gyűjtsetek tulajdonságokat, amelyek a gyerek helyét növelik a nevelőközösség státushierarchiájában!
- Gyűjtsetek tulajdonságokat, amelyek a gyerek helyét csökkentik a kortárs csoport státushierarchiájában!
- Gyűjtsetek tulajdonságokat, amelyek a gyerek helyét csökkentik a nevelőközösség státushierarchiájában!

Státuszhierarchia

Testi tulajdonságok

Öltözködés, szépítkezés

Anyagi státusz

Sportteljesítmény

Tanulmányi teljesítmény

Viselkedés kortárs közegben

Kommunikációs készségek

Párkapcsolati tapasztalatok

Vezetőiképesség

Normaszegés

Tanárral ápoltság (+/-)

(Berta-Török 2015)

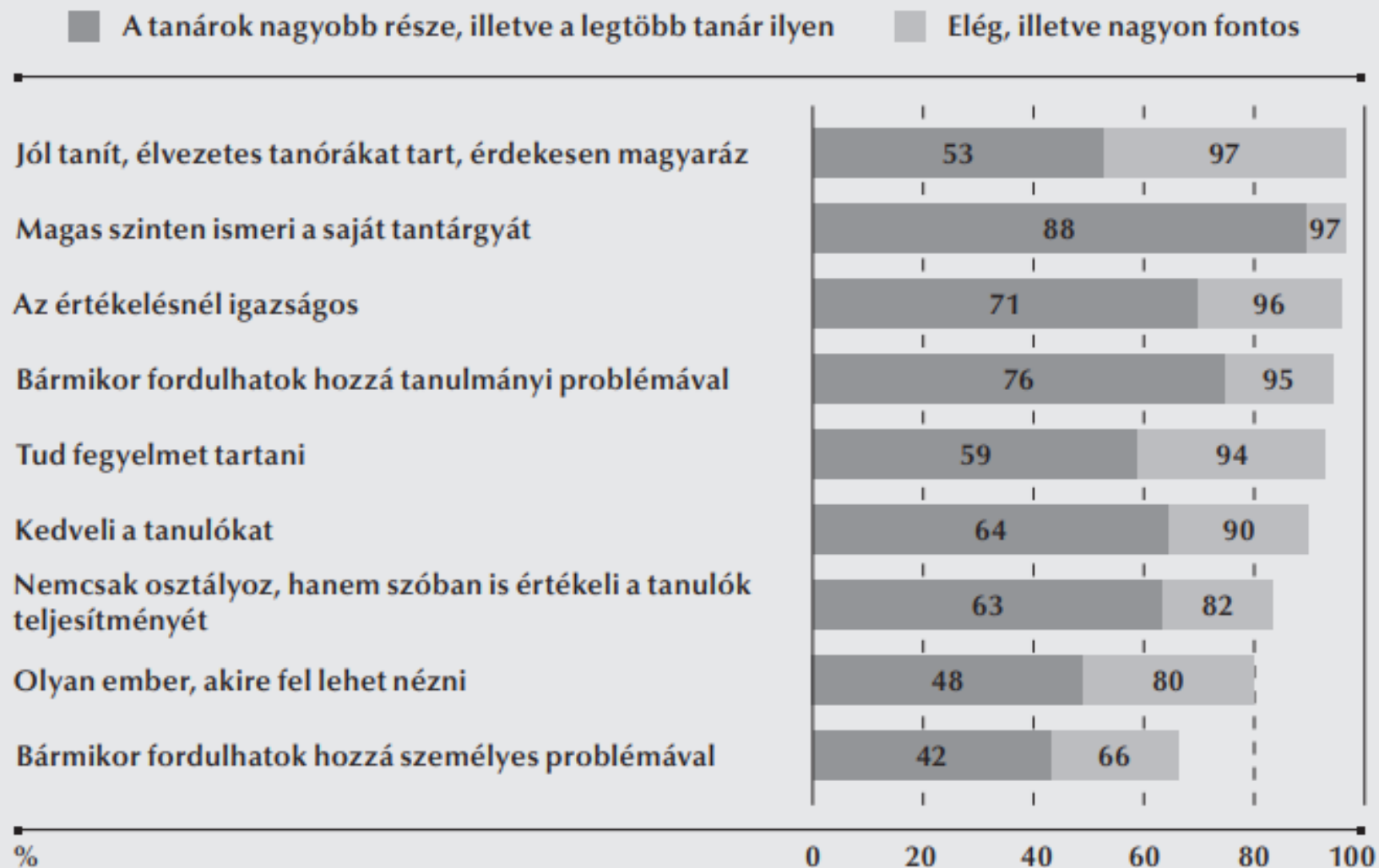
Feladat: Milyen a jó pedagógus?

- Szülő
- Kolléga
- Vezető
- Tanuló
- „Utca embere”
- ...

szerint

1. ábra: Véleményed szerint milyen a jó tanár? Mennyire fontosak az alábbiak? Mennyire jellemzik az alábbiak az iskolád tanárait?

(Nikitscher)

Generációs kihívások az oktatás-nevelésben

Milyen új képességekre van szükség?

- Kreativitás
- Hajlandóság a komfortzóna elhagyására
  - Vállalkozzon új dolgokra
  - Viselje el a kudarcot és tanuljon belőle
- Képes legyen mások meghallgatására, mások véleményének elfogadására, beépítésére
- Képes legyen mások bevonására – közös cél kialakítása
- Képes legyen a környezete megfigyelésére
- Átlátható működés – ez a bizalom alapja

Következtetések

A mai fiatalok **ugyanazokkal a problémákkal** küzdenek, mint amivel mi küzdöttünk

- ✓ **identitás** megtalálása
- ✓ a **célok és a realitás** összhangjának a megtalálása, kialakítása

Ezt az új körülmények, új gondok elfedik – nehezen értjük meg pl. hogy nem magányos az, aki egész nap a szobájában ül

Tehát: **újszerű közelítésben** kell gondolni rájuk

- ✓ gyorsabb életet él - de ez a gyorsaság töredezett – nem folytonos
- ✓ magabiztos a felszínen, de ténylegesen bizonytalan

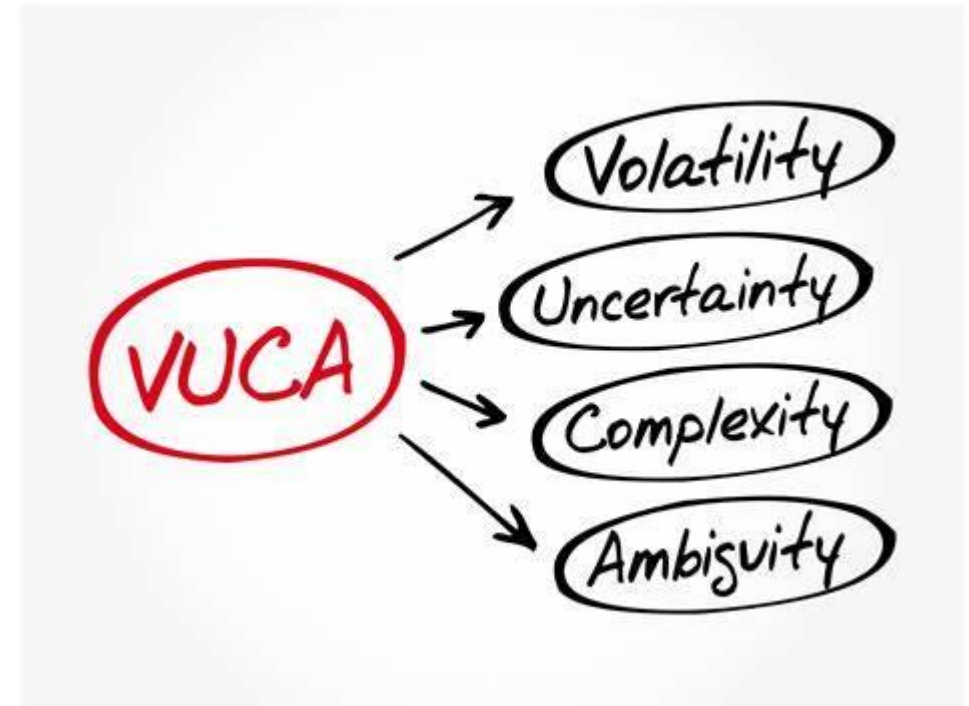

Mi hat a gyermekekre/fiatalra?

VUCA-világ

- Volatile (változékony)
- Uncertain (bizonytalan)
- Complex (bonyolult)
- Ambiguous (többértelmű)

Érzelmi intelligencia

ÖNMGAGAD

MÁSOK

FELISMERÉS

ÖNISMERET

Megfelelő önértékelés

Érzelmi tudatosság

Magabiztosság

**TÁRSADALMI
TUDATOSSÁG**

Empátia

Szervezeti tudatosság

Ügyfélközpontúság

SZABÁLYOZÁS

ÖNSZABÁLYOZÁS

Érzelmi önkontroll

Önazonos viselkedés

Rugalmasság

KAPCSOLATOK

KEZELÉSE

Mások fejlesztése

Inspiráló vezetés

Befolyásolás

Konfliktusok kezelése

Kísérni...

- Nem előtte menni
- Nem utána kullogni
- Nem felette állni
- Nem az ölében lenni
- Nem ölbe venni
- Nem benne lenni és átvenni az érzéseit

Emberi tőke elméletek

AZ EMBERI TŐKE

„Költséges új gépet azért állítunk üzembe, mert azt várjuk, hogy különleges munkájával, amit teljes elavulásáig végez, nemcsak megtéríti nekünk a ráfordított tőkét, hanem ezen felül még meghozza legalábbis a szokásos profitot. Ilyen költséges géphez hasonlíthatjuk az olyan embert, aki sok munkát és időt áldoz, hogy kitanuljon valami különleges készséget és szaktudást igénylő mesterséget. Azt várjuk, hogy a munka, amit megtanult, az egyszerű munkabéréen felül megtéríti a tanulásra fordított összes költséget, és ezenfelül meghozza egy, a költségösszeggel egyenlő nagyságú tőkének legalábbis a szokásos profitját. Teszi pedig mindezt megfelelő időn belül, tekintettel az emberi élet nagyon is bizonytalan tartamára, szemben a gépek sokkal biztosabban meghatározható élettartamával. Ezen az elven alapszik a szakképzett munka és a tanulatlan munka bére közötti különbség.” (Smith 1992:110)

Társadalmi tőke

Személyközi viszonyokban ölt testet, társadalmi kötelezettségekből és kapcsolatokból fakad

---

Közös normák, egymás iránti bizalom, kölcsönös csere

Közös tudásrendszer és elkötelezettség

Képzőerő-tőke

- A jelenben hozott döntések jelentős részben attól függenek, hogyan képzei el az egyén annak jövőbeni hatását.
- Alacsony iskolázottság esetén ez a tőke általában alacsonyabb → a jövőbe való befektetés jelentőségének alulértékeléséhez vezet.
- A magasabb iskolázottság általában nagyobb jövőtudatossággal jár együtt (ide értve az egészségtudatosságot, iskolázottságot is) → ez nagyobb kulturális tőkéhez vezet

(Engler 2010)

Társadalmi tőke hátrány- kompenzáló szerepe

- Az (iskolai) közösség jelentősége, hogy a közösséghez tartozás érzése javítja az iskola hatékonyságát, csökkentheti az individualizálódás, atomizálódás, bizalomvesztés, szegregáció problémáját.
- Ha az iskola nem (csak) az egy helyen élő, egy társadalmi csoportba tartozó családok intézménye, hanem ÉRTÉKKÖZÖSSÉG, akkor az inklúzió is hamarabb megy végbe.
- A hátrányos helyzetű diákok esetében erősebbnek mutatkozik a tanári intragenerációs tőkeforrások hatása!

Iskolai társadalmi tőke

- Azonos csoportok közötti kapcsolatok (diákok; tanárok; szülők)
- Csoportközi kapcsolatok (diákok, tanárok, szülők)
- A tanulói (és szülői) közösség szükségszerűen dinamikusan változik, ezt a tanári közösség állandósága ellensúlyozhatja. A tanári fluktuáció a távozóknak és a maradóknak is egyaránt veszteség, hiszen a kapcsolatháló megszakításával jár.
- A tanárok közötti együttműködés kedvezően befolyásolja a diákok eredményességét.
- A vezetőnek komoly hatása van az iskolai társadalmi tőke teremtésére.

Csoportok

- Pedagógusok
- Tanulók
- Szülők
- Iskolafenntartó

Kérdések

- Mit vár el az intézménytől?
- Mivel járul hozzá az intézmény sikeréhez?
- Mikor tekinti sikeresnek/jónak az intézményt?
- Mitől tart az intézményben/intézménnyel kapcsolatban?

Szakmai tanulóközösségek

Szakmai tanulóközösség

- Pedagógusok olyan közös értékek, elmélkedés és párbeszéd mentén szerveződő csoportja, amelynek tagjai tudatosan elkötelezik magukat a folyamatos tanulásra mind a maguk, mind diákjaik számára – mindezt az iskola küldetésének fényében.
- FÓKUSZVÁLTÁS
  - Tanítás → tanulás
  - Elszigetelt munka → együttműködés
  - Tananyag leadása → használható tudás

(Drexler 2014)

Hogyan kezdünk hozzá?

- Mondd ki!
- Mutass példát!
- Szervezz!
- Támogasd!
- Juttasd érvényre!
- Háborodj fel!

(Drexler 2014)

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Szontagh Pál
pedagógiai szakértő
Református Pedagógiai Intézet
szontagh.pal@reformatus.hu